

แถลงการณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีมาตรการบังคับใช้สิทธิต่อยาของประเทศไทยและการกดดันจากสหรัฐอเมริกา

ตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้มีการประกาศใช้สิทธิ (Compulsory Licensing) ตามสิทธิบัตรด้านยาและเวชภัณฑ์ต่อยาต้านไวรัสเอชไอวี 2 ชนิด และยาป้องกันความรุนแรงของโรคเส้นเลือดอุดตันในหัวใจ และในสมอง 1 ชนิด เพื่อการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับยาจำเป็นที่มีคุณภาพดีอย่างทั่วถึงตามนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและเป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 ดังมีรายละเอียดเป็นที่รับทราบในสาธารณะแล้วนั้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอแสดงความชื่นชมและสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาล โดยเฉพาะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายแพทย์มงคล ณ สงขลา กับคณะที่ได้ตัดสินใจดำเนินการเพื่อประโยชน์ของสังคมอย่างแท้จริง แม้ว่าจะต้องเผชิญกับแรงกดดันทางการเมืองและเศรษฐกิจที่จะตามมาจากประเทศอุตสาหกรรมและบริษัทข้ามชาติที่สูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังเช่นที่ประพฤติกฎปฏิบัติกันอยู่ในขณะนี้

การประกาศใช้สิทธิตามสิทธิบัตรของกระทรวงสาธารณสุขต่อยา 3 ชนิดนั้น เป็นการดำเนินการที่ถูกต้องตามกฎหมายของไทย กล่าวคือ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.สิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 และเป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกี่ยวกับการค้าหรือความตกลงทริปส์ในองค์การค้าโลก รวมทั้งสอดคล้องกับคำประกาศที่กรุงโดฮาขององค์การค้าโลก (Doha Declaration on TRIPs and Public Health) ที่มีสาระยืนยันถึงสิทธิของประเทศสมาชิกองค์การค้าโลกที่จะกำหนดเหตุผลและเงื่อนไขในการบังคับใช้สิทธิ หรือกล่าวได้ว่า มาตรการ ใช้สิทธิต่อสิทธิบัตรยานั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งตามกฎหมายของไทยและกฎหมายระดับโลก ดังจะเห็นได้ว่า ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา รวมทั้งเลขาธิการองค์การอนามัยโลก และนักวิชาการด้านทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งหมด ได้มีเอกสารยืนยันว่าไทยทำถูกต้องตามข้อตกลงทริปส์ข้อ 31 (b)

สืบเนื่องจากเรื่องดังกล่าวข้างต้น ในโอกาสนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอประณามท่าทีและการดำเนินงานของรัฐบาลสหรัฐ ที่พยายามจะใช้มาตรา 301 และมาตรการทางการค้าต่างๆ มาเป็นเครื่องมือสร้างแรงกดดันต่อประเทศไทย เพื่อบ่งบอกแสดงถึงความไม่พอใจของบริษัทยาข้ามชาติสหรัฐและรัฐบาลสหรัฐต่อการที่ประเทศไทยประกาศใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยา เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกตามหลักมนุษยธรรมว่า ยาเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อชีวิต สิทธิในการเข้าถึงยาจึงเป็น

สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เป็นสิทธิที่ต้องมีอยู่เหนือกว่าผลประโยชน์ทางการค้า ซึ่งอันที่จริงแล้ว การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่รัฐบาลสหรัฐมีความเข้าใจอยู่เป็นพื้นฐาน และได้พยายามผลักดันให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้การคุ้มครอง พฤติการณ์ต่อปัญหาสิทธิบัตรยาในครั้งนี้ จึงชวนให้ต้องตั้งคำถามว่า สหรัฐมีความจริงใจต่อหลักการสิทธิมนุษยชนเพียงใด !

นอกจากนี้ จากการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ติดตาม ตรวจสอบนโยบาย และการเจรจา FTA ไทย-สหรัฐมาโดยตลอด ได้เห็นข้อมูลเป็นที่ชัดเจนว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้พยายามเรียกร้อง กดดันให้ประเทศไทยยอมรับเงื่อนไขการขยายและเพิ่มระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เพิ่มขึ้นจากข้อบัญญัติในความตกลงทริปส์ หรือที่เรียกกันว่า TRIPs Plus เช่น การขยายระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตรยา การขยายคุ้มครองสิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิตทุกประเภท เป็นต้น ข้อเรียกร้องเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อสิทธิการเข้าถึงยาของผู้ป่วย และสิทธิเกษตรกร ในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมอย่างรุนแรง หากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะถือโอกาสผลักดันประเด็นดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมในแผนปฏิบัติการ เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาตามที่สหรัฐได้กล่าวหาประเทศไทยและมีการเจรจาหารืออยู่ในขณะนี้ นั้น จะเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับนโยบายการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสหรัฐอเมริกาเอง และเป็นการถือโอกาสผลักดันข้อเรียกร้องอันไม่ชอบธรรมที่มีอยู่ในความตกลง FTA ไทย-สหรัฐ โดยทางอ้อม ซึ่งนับเป็นการกระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอเรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกายุติ การดำเนินการใดๆ ที่เป็นการลดทอนสิทธิมนุษยชนในการเข้าถึงยา ในขณะเดียวกัน ขอสนับสนุนจุดยืนของ รัฐบาลไทยที่จะไม่รับเงื่อนไขข้อเรียกร้องใดๆ ที่เพิ่มเติมจากความตกลงทริปส์ในองค์การการค้าโลก และขอสนับสนุนรัฐบาลในการประกาศใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงยาที่มีความจำเป็นใน อนาคตของประชาชนต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐